

Nr 20

Utlåtande i anledning av väckt motion om rätt till ersättning från den allmänna sjukkassan för resa i samband med utbyte av ortopediskt hjälpmedel.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 215, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Jäderberg* och fru *Svensson* i Kungsör hemställt, att samma ersättning som utgår från den allmänna sjukförsäkringen för resa i samband med läkarvård må utgå jämväl för resa i samband med utbyte eller provning av ortopediska hjälpmedel.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från medicinalstyrelsen och riksförsäkringsverket. Redogörelse för yttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser

Enligt *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring* har envar försäkrad rätt till ersättning för utgifter för läkarvård och sjukhusvård samt i samband därmed företagna resor. Med läkarvård förstås därvid vård som meddelas av läkare, dock icke vård som lämnas försäkrad, som åtnjuter sjukhusvård. Med sjukhusvård förstås vård som lämnas den som är intagen å sjukvårdsinrättning. Rätt till ersättning för resor till och från läkare föreligger då försäkrad åtnjutit läkarvård, som avses i 14 § sjukförsäkringslagen, dvs. läkarvård vid sjukdom, som enligt läkares utsago kräver sådan vård. Ersättning utgår endast i den mån resekostnaden överstiger ett karensbelopp av i regel fyra kronor. Den är därjämte maximerad enligt särskilda regler. Rätt till ersättning för resor till och från sjukvårdsinrättning föreligger då försäkrad åtnjutit sjukhusvård, som på grund av sjukdom varit erforderlig. I princip ersättes hela resan till sjukvårdsinrättningen men återresan endast i den mån kostnaden överstiger karensbeloppet fyra kronor.

I fråga om vanföras resor för undersökning och behandling kan, då resekostnadsersättning från sjukkassa inte utges, enligt *kungörelsen den 26 maj 1954 angående statsbidrag till resor för vanföra m. m.* i vissa fall utgå resebidrag efter behovsprövning. Sålunda får meddelös eller mindre bemedlad vanför, som beretts tillfälle till undersökning, behandling eller yrkesutbildning på någon av de statsunderstödda vanförestalterna, under förutsättning att ersättning för resor till och från anstalten och hemmet inte skall utges av allmän sjukkassa, genom anstaltens försorg beredas bidrag till sådana resor. Resebidraget utgår med samma belopp som skulle ha utgivits, om kostnaderna

skolat ersättas enligt sjukförsäkringslagens bestämmelser. Prövningen av bidragsbehovet samt utbetalningen av bidrag ankommer på anstaltens överläkare. Enligt av *medicinalstyrelsen den 20 juli 1956 utfärdade anvisningar* till kungörelsen bestäms begreppet mindre bemedlad med utgångspunkt från den vanföres eller den för honom försörjningspliktiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst. Inkomstgränsen är 5 400 kronor men kan efter prövning i varje särskilt fall förskjutas till 7 000 kronor för ensamstående vårdsökande och 8 000 kronor för gift vårdsökande. Har förmögenhetsskatt påförts vederbörande, utgår ej bidrag.

Till ledning för sjukkassorna vid bedömning av de försäkrades rätt till ersättning från sjukförsäkringen för resor till och från ortopedisk klinik har i *riksförsäkringsanstaltens cirkulär till de allmänna sjukkassorna den 31 december 1959* föreskrivits "att läkarvård, som i 14 § sjukförsäkringslagen avses, alltid skall anses meddelad, då läkare medverkat vid vård å sådan klinik". I anslutning härtill har *medicinalstyrelsen i cirkulärskrivelse till läkare vid ortopediska kliniker m. m. den 23 juni 1960* anfört, att undersökning och behandling, som meddelas patient av läkare vid ortopedisk klinik, enligt styrelsens mening bör jämföras med läkarvård vid sjukdom och bli ersättningsbar enligt sjukförsäkringslagen. Innebörden av riks-försäkringsanstaltens och medicinalstyrelsens anvisningar är att i de fall läkare medverkat vid undersökning och behandling å ortopedisk klinik ersättning från sjukkassa skall utgå såväl för läkarvården som för resorna i samband därmed.

Historik

Frågan om ersättning för vanföras resor för byte av proteser o. d. var föremål för behandling av den år 1957 tillkallade *sjukreseutredningen*, som i sitt betänkande "Sjukreseersättningar" (SOU 1958: 23) anförde bl. a. följande:

Vi har dryftat frågan om att utsträcka ersättningsrätten till att avse även sådana resor till och från ortopediska kliniker som ej står i samband med läkarvård. Vi har dock inte ansett oss böra framlägga något förslag härom. Lika angeläget kunde det vara att medge ersättning vid resor för exempelvis foniatrisk behandling av talpedagog. Liksom när det gäller vård, som lämnas av sjuksköterska, skulle en dylik utvidgning av försäkringsskyddet innebära en så betydelsefull förändring av sjukförsäkringens innehåll att den inte bör genomföras enbart på grund av överväganden om vad som kan vara motiverat från resekostnadssynpunkt.

Spörsmålet borde därför enligt utredningens mening prövas i ett större sammanhang. Enär viss oklarhet i tillämpningen beträffande ersättning för resor till och från ortopedisk klinik rådde på grund av olika tolkningar av sjukdomsbegreppet, föreslog utredningen att riks-försäkringsanstalten och medicinalstyrelsen i samråd skulle utarbeta tillämpningsföreskrifter beträffande den ortopediska vården.

I *proposition nr 161 till 1959 års riksdag* med förslag till vissa ändringar av sjukförsäkringslagen i fråga om bl. a. resekostnadsersättning anförde *föredragande departementschefen*, att han i likhet med sjukreseutredningen ännu icke

fann tiden vara inne att ta ställning till frågan om gottgörelse för resor vid erhållande av sjukvård, som meddelades av annan än läkare. Spörsmålet om en eventuell utvidgning av ersättningsrätten borde anstå till den allmänna översyn av lagen, som kunde förväntas inom en förhållandevis nära framtid. Beträffande de tillämpningsföreskrifter, som av utredningen ansetts önskvärda till ledning för praxis vid bedömande av de vanföras rätt till ersättning för resor till och från ortopediska kliniker, uttalade departementschefen, att utfärdandet av sådana föreskrifter borde få ankomma på riks försäkringsanstalten, som borde samråda med medicinalstyrelsen vid bestämmelsernas utarbetande.

Andra lagutskottet biträdde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 45 uppfattningen, att mera väsentliga utökningar av försäkringsskyddet såvitt gällde reseersättning icke borde ske i samband med en partiell reform. Enligt utskottets mening var det emellertid angeläget, att en allmän översyn av sjukförsäkringsbestämmelserna snarast kom till stånd, varvid bl. a. frågan om vilka slag av resor som borde omfattas av försäkringsskyddet kunde bli föremål för förnyat övervägande.

I anledning av det i propositionen gjorda uttalandet om tillämpningsföreskrifter utfärdade riks försäkringsanstalten och medicinalstyrelsen de i det föregående omnämnda cirkulären.

Motionen

Motionärerna erinrar om att ersättning för resekostnad vid utbyte av proteser kan utgå från sjukkassa endast om läkarvård meddelats i samband med utbytet samt att statsbidrag för sådan resa endast kan utgå efter behovsprövning. Motionärerna fortsätter:

Då det för personer, som måste använda ortopediska hjälpmedel, medför icke oväsentliga kostnader för resor vid inprovning och utbyte av ifrågakommande proteser, anser vi att behovsprövningen i detta sammanhang bör undanröjas.

Remissyttrandena

Riksförsäkringsverket anser att skäl föreligger för en översyn av bestämmelserna om ersättning för resor i samband med utbyte eller provning av ortopediska hjälpmedel. Frågan om utvidgning av rätten till ersättning enligt sjukförsäkringslagen för resekostnader kan emellertid förväntas bli föremål för överväganden av den förra året tillkallade utredningen med uppgift att verkställa en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen. I avvaktan härpå bör enligt riks försäkringsverkets mening någon utvidgning av nämnda ersättningsrätt icke ifrågakomma.

Medicinalstyrelsen anför att undersökning av läkare är erforderlig vid varje bandage- eller protesförnyelse ävensom vid kontroll av bandage eller protes. Härav följer, fortsätter styrelsen, att rätt till ersättning från allmän sjukkassa redan föreligger för erforderliga resor, som företagits i detta syfte till och från ortopedisk klinik.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser utgår ersättning från sjukkassa för resor i samband med utbyte eller inprovning av ortopediskt hjälpmedel endast då läkare medverkat vid utbytet eller inprovningen. För medellös eller mindre bemedlad vanför, som beretts tillfälle till undersökning eller behandling på någon av de statsunderstödda vanförestalterna, kan dessutom, då reseersättning inte skall utges av sjukkassa, statsbidrag utgå för resor mellan anstalten och hemmet. Förevarande motion syftar till att reseersättning skall utges från sjukkassa även i de fall då läkare icke medverkat vid utbytet eller inprovningen.

Såsom framhålles i det år 1958 av sjukreseutredningen framlagda betänkandet torde läkares medverkan icke alltid vara erforderlig, då patient finner sig vid ortopedisk klinik för att inprova protes, bandage eller liknande hjälpmedel. Frågan huruvida ersättning från sjukkassa för resor i sådana fall borde utgå behandlades av riksdagen hösten 1959. Därvid beslöts att spørsmålet om en eventuell utvidgning av ersättningsrätten borde anstå till dess att sjukförsäkringslagen gjordes till föremål för en allmän översyn. I december 1961 tillkallades särskilda sakunniga med uppgift att företa en sådan översyn. Enligt direktiven för utredningen skall denna bl. a. behandla frågor som rör ersättning från sjukkassa för resekostnader. Utskottet finner det vid sådant förhållande lämpligt att det av motionärerna aktualiserade spørsmålet göres till föremål för prövning i samband härmed. Denna utskottets uppfattning torde böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion, II:215, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anført.

Stockholm den 27 mars 1962

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson*, fru Nilsson*, herrar Enarsson och Nyman;

från andra kammaren: herr Anderson i Sundsvall, fröken Wetterström, herrar Odhe, Bengtsson i Varberg, Wiklund i Stockholm, Wahrendorff, Sundelin* och fru Svensson i Kungsör.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.